

la memòria

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

Els polèmics colors del riu Onyar

Dotzenes d'escriptors catalans, encapçalats per Ruyra i Pla, van descriure en pàgines admirables la façana fluvial de Girona, amb les cases penjades sobre el riu Onyar. Dotzenes de pintors catalans, encapçalats per Rusiñol i Bertrana, van posar els pinzells al servei d'aquesta estampa urbana convertida en la imatge més universal de la ciutat. Gràcies a ells podem saber com era exactament aquest paisatge, forjat a través dels anys a partir de les obertures espontànies sobre la primitiva muralla.

L'any 1983, l'Ajuntament va aprovar el Pla Especial de Reforma Interior del Barri Vell de Girona, que contenia la rehabilitació de les cases de l'Onyar. Això comportava una operació estètica que eliminava molts dels volums originaris i la repintada general de totes les cases. En descobrir-se l'estrident cromàtica del conjunt, els contraris al projecte s'hi van oposar amb arguments molt radicals. Resulta interessant rellegir ara els textos d'aquell debat ciutadà des de la distància i amb la perspectiva dels trenta anys transcorreguts.

«La intervenció era atrevida»

«El temps havia convertit aquestes cases en un paisatge pintoresc, una amalgama bigarrada de cossos afegits, teulats d'uralita, coberts de fusta, safareigs, comunes, estenedors, galeries, persianes, en una varietat de materials i de colors força sorprenent i trista. Les façanes i el riu més aviat brutejaven, regalimaven desguassos diversos. La intervenció era atrevida i es pensava en profunditat. No era qüestió només d'una operació superficial. La diagnosi de la situació de cada casa acreditava moltes mancances i dèficits. L'operació implicava derivacions higièniques, sanitàries, estructurals, estètiques, de confort, socials, psicològiques».

Joaquim Nadal a *Girona. 20 anys del Pla Especial del Barri Vell*
Ajuntament de Girona, 2003

«Una carta de colors pròpia»

«Pel que fa a l'elecció de la gamma cromàtica emprada, realitzada conjuntament amb els artistes Enric Ansesa i Jaume Faixó, s'ha partit d'un estudi rigorós i detallat que ells elaboraren arran de la recollida de les gammes de color original existents tant a les façanes del riu com als edificis del Barri Vell, les quals se sintetitzaven



en trenta-dos colors (àdhuc colors de façana i de fusteria), derivats bàsicament de les terres naturals (ocres, mangres i sienes) i que encara avui poden observar-se en molts pobles i viles de les comarques dels voltants. Els percentatges utilitzats de cada color mantenen una proporció similar a l'existent al Barri Vell, documentada a l'estudi del Pla Especial. Atesa la inexistència al mercat d'una carta de colors comercial que s'adaptés a l'estudiada, desestimada també la possibilitat d'utilitzar tècniques tradicionals (pintures a la cola), amb poca garantia de conservació, s'optà per fabricar una carta de colors pròpia, amb pintures acríliques d'una resistència a la intempèrie més elevada i que garantissin a la vegada transparència de les successives capes a aplicar-hi».

Josep Fuses i Joan M. Viader. «La rehabilitació de les cases de l'Onyar». *Presència*, 27.11.1983

«Una apropiació inadequada»

«La restauració de les cases de l'Onyar no pot concebre's com un treball creatiu. No calia crear res nou. Calia només millorar les condicions d'habitabilitat de les cases i evitar-ne la depauperació externa. Això és un treball de restauració. Si el que volien els pintors de les cases del riu era fer una macropintura per poder així

La repintada de la façana fluvial de Girona, executada l'any 1983, va ser **criticada pels detractors del projecte** amb arguments molt radicals



expressar les seves habilitats creatives en el terreny del color, (...) utilitzar com a llenç un patrimoni col·lectiu com són les cases de l'Onyar em sembla una apropiació inadequada, oi més tenint en compte que no fan un treball pel seu compte, sinó per encàrrec d'un organisme públic i, per tant, un treball que paguem entre tots».

Jaume Fabre. «Les cases del riu, un patrimoni col·lectiu». *Punt Diari*, 4.10.1983

«Cosa postissa, disfressa teatral»

«No podem estar-hi d'acord perquè és irrespectuosa amb Girona i la seva fesomia tradicional. La fórmula seguida serà tan espectacular com vulgueu, però desvirtua un tros més del que encara resta de la Girona de pedra i monumental, de la ciutat bastida espontàniament de generació en generació i destruïda per mixtificacions planificades des de fora o des de dins mateix. De tot aquest projecte de rehabilitació, la idea d'espectacularitat que es repeteix tan sovint en els papers municipals ha estat una mala consellera. Perquè espectacularitat sona a cosa postissa, a disfressa teatral».

Josep Clara
«La mixtificació de les cases de l'Onyar»
Punt Diari, 6.10.1983

>> *Les cases de l'Onyar, l'any 1954, a la foto en blanc i negre, i enguany, a la de color.*

«Han caigut en un parany»

«Tinc la impressió que la parella d'artistes conceptualitzants protagonistes de la polèmica ha caigut en un parany. Les cases del riu contextualment no són pas fàcils de restaurar. En termes de composició, s'han pintat els baixos d'un paisatge monumental. L'imponent conjunt de la Girona medieval (feudal, militar –necessitat de defensar-se– i religiosa) davalla des de la Torre Gironella en una sèrie d'importants volums que, prodigiosament, les cases de l'Onyar aguantaven. La seva precarietat i vulgaritat (si es vol), estaven compensades per la seva vitalitat: rústica, humana i popular. Els rastres de la llum, les manyagues i les estridències del sol, que originaven tantes vibracions, han estat foragitats, mortalment eliminats. Monòtones; com sotmeses a la llum del neó, les cases del riu ara es deslliguen de la resta, són primes, toves, s'eixonen, fan figa. S'ha fet interiorisme».

Enric Marquès
«Les cases de l'Onyar i la imatge de Girona»
Punt Diari, 13-20.10.1983